

แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษาในเขตอำเภอมหาสาร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

GUIDELINES FOR BUDGET MANAGEMENT ACCORDING TO THE PRINCIPLES OF
GOOD GOVERNANCE FOR EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN MAHARAT DISTRICT,
PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

^[1]วาสนา ปานฉิม Wasana Panchim ^[2]เกษม แสงนนท์ Kasem Sangnont

^[3]บุญเชิด ชำนิศาสตร์ Booncherd Chumnisart

^[1] ^[2] ^[3] มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: Wasana_Panchim@hotmail.com

Article Received: November 27, 2024. Revised: December 25, 2024. Accepted: December 25, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคด้านการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาวิธีการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล เป็นการวิจัยผสมวิธีโดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 172 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาอุปสรรคด้านการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา เขตอำเภอมหาสาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านบริหารการเงิน ด้านบริหารพัสดุพัสดุภัณฑ์ และด้านบริหารบัญชี ตามลำดับ 2) วิธีการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล (1) สถานศึกษาต้องมีแผนการทางการเงินที่ชัดเจนสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายการบริหารการเงินการจัดทำบัญชีและรายงานการเงินที่ถูกต้อง ครบถ้วน ตรงต่อเวลา (2) บริหารการเงินอย่างมีประสิทธิภาพประหยัด คุ่มค่า มีระบบการควบคุมภายในตรวจสอบโปร่งใส และ (3) นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารการเงินและพัฒนาระบบบริหารความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น มีมาตรการป้องกันความเสี่ยง และพัฒนาทักษะบุคลากรฝึกอบรมให้ความรู้การเงิน และระเบียบการบริหารการเงินแก่บุคลากรผู้รับผิดชอบ และ 3) แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล (1) ด้านบริหารการเงิน สถานศึกษาต้องจัดทำแผนการใช้งบประมาณมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ชัดเจน การพัฒนาระบบติดตาม ตรวจสอบการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ และจัดอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจระเบียบข้อบังคับการใช้งบประมาณแก่บุคลากร (2) ด้านบริหารบัญชี สถานศึกษาควรพัฒนาระบบบัญชีให้ถูกต้อง ครบถ้วน ตรงต่อเวลา จัดทำรายงานทางการเงินที่ถูกต้อง ครบถ้วน ตรงต่อเวลาและเก็บรักษาเอกสารหลักฐานทางการเงินอย่างครบถ้วน ตรวจสอบได้ (3) ด้านบริหารพัสดุและสินทรัพย์ สถานศึกษาควรจัดทำแผนพัสดุและสินทรัพย์ชัดเจน และระบบการจัดซื้อจัดจ้างให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้จากการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ ให้มีประสิทธิภาพ คุ่มค่า ประหยัด มีประสิทธิภาพตอบสนองความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนบริหาร

คำสำคัญ: การบริหารงบประมาณ, หลักธรรมาภิบาล, สถานศึกษา

ABSTRACT

This research aims to 1) study the problems and obstacles in budget management of educational institutions, 2) study the methods of budget management according to the principles of good governance, and 3) propose guidelines for budget management according to the principles of good governance. This research is a mixed-methods study applying a quantitative research by using a questionnaire with a sample group of 172 administrators and teachers. Data were analyzed using research statistics, including percentages, means, and standard deviations, and qualitative research by interviewing 5 key informants. Data were analyzed using content analysis. The research results found that 1) Overall, the problems and obstacles in budget management of educational institutions in Maharat District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province had high opinions, and each aspect had high opinions in all 3 aspects: financial management, property management, and accounting management, respectively. 2) The methods of financial management of educational institutions according to the principles of good governance (1) Educational institutions must have a clear financial management plan that is consistent with the vision, mission, and goals of financial management, and the preparation of accurate, complete, and timely financial accounts and reports. (2) Financial management must be efficient, economical, and worthwhile, with a transparent internal control system, and (3) using technology in financial management and developing a risk management system that may occur, having measures to prevent risks and develop personnel skills, training to provide financial knowledge and financial management regulations to responsible personnel. 3) Proposing budget management guidelines in accordance with the principles of good governance; (1) Financial management, educational institutions must prepare a budget plan with a clear vision, mission and goals, developing a system to monitor and inspecting budget use effectively, and organizing training to provide knowledge and understanding of budget regulations to personnel. (2) Accounting management, educational institutions should develop an accounting system correctly and punctually completed, preparing financial reports correctly and punctually completed, and keeping financial documents and evidence that could be verified. (3) Material and asset management, educational institutions should prepare a clear material and asset plan and a transparent procurement system that could be verified from the procurement of materials, to be effective, worthwhile, economical, and efficiently meet the needs of students and parents, and participating in the preparation of the management plan.

Keywords: Budget Management, Good Governance, Educational Institutions

บทนำ

การบริหารงบประมาณถือเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในการบริหารงาน ทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานฝ่ายรัฐหรือเอกชน ทุกหน่วยงานมีความปรารถนาและมีความจำเป็นต้องใช้เพื่อให้สามารถดำเนินงานไปได้อย่างคล่องตัวมากยิ่งขึ้น ซึ่งในหน่วยงานจะต้องจัดทำงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ เพื่อสามารถใช้งบประมาณที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดรวมทั้งคาดการณ์ล่วงหน้าถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเงินที่จะเพิ่มหรือลดในอนาคตด้วย เพื่อสามารถวางแผนแก้ปัญหาได้ทันการณ์และไม่เป็นเหตุให้การดำเนินงานต้องหยุดชะงัก งบประมาณเป็นสิ่งที่ขั้วแนวความคิดในการบริหารงาน ตลอดจนวิธีการดำเนินงานงบประมาณจึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ นโยบาย วิธีการดำเนินงานและโครงสร้างของหน่วยงาน งบประมาณในรูปแบบที่เหมาะสม มีเหตุผลจะเป็นการช่วยส่งเสริมการดำเนินงานของหน่วยงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ในการบริหารงบประมาณในโรงเรียนผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความเข้าใจในงานอย่างถ่องแท้ มีความรอบคอบ ความละเอียด สามารถจัดสรรงบประมาณได้อย่างลงตัว และที่สำคัญคือการ บริหารมีความโปร่งใส ยุติธรรม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะสอดคล้องกับพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารเป็นสิ่งที่ควรศึกษาเพื่อนำไปใช้พัฒนาและเรียนรู้การบริหาร เพื่อให้สถานศึกษาเป็นสถานที่พัฒนา มนุษย์อย่างแท้จริงในการดำเนินงานการบริหารงบประมาณเป็นงานที่ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

สิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาและเป็นตัวผลักดันให้การศึกษาประสบความสำเร็จ ดังเป้าหมายที่ได้วางไว้ก็คือ การบริหารงานด้านงบประมาณ สำหรับแผนการปรับเปลี่ยนระบบงบประมาณ การเงินและพัสดุให้เป็นระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานนั้น เป็นการปรับเปลี่ยนระบบงบประมาณให้มีความโปร่งใส มีความเป็นธรรม มีประสิทธิผล เพราะการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานจะเน้นความสำคัญกับการกำหนดพันธกิจขององค์กร จุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์กลยุทธ์แผนงาน งาน/โครงการอย่างเป็นระบบ มีการติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อวัดผลสำเร็จของงาน เป็นระบบที่เชื่อมโยงการบริหารจัดการทรัพยากร การเงินและพัสดุ ที่สะท้อนให้เห็นถึงผลสำเร็จของงาน หรือพันธกิจต่างๆ ขององค์กร หรือของรัฐ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนและทำให้ประเทศชาติมั่นคงและพึ่งตนเองได้ (ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ, 2544)

สถานศึกษาถือเป็นหน่วยทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต กล้าคิดกล้าทำและกล้าแสดงออก ทั้งนี้การที่สถานศึกษาจะสามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพได้นั้นต้องอาศัยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพเช่นกันผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการกำหนดทิศทางของสถานศึกษาในด้านต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้และการที่ผู้บริหารจะสามารถพัฒนางานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยอันจะนำพาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายซึ่งหมายถึงคุณลักษณะของผู้บริหารที่แสดงออกถึงความสำเร็จของการบริหารงานด้วยมนุษยสัมพันธ์มีคุณธรรม ที่จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและที่สำคัญคือ การสร้างศรัทธาตัวเองให้เกิดขึ้นกับผู้ร่วมงาน ดังแนวคิดของ Kae H. Chung and Leon C. Maggison (1981) ที่เสนอว่า คุณลักษณะของผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่สามารถทำให้การทำงานประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

ในขณะเดียวกัน การบริหารงบประมาณถือเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในการบริหารงานทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานฝ่ายรัฐหรือเอกชน ทุกหน่วยงานมีความปรารถนาและมีความจำเป็นต้องใช้เพื่อให้สามารถดำเนินงานไปได้อย่างคล่องตัวมากยิ่งขึ้น ซึ่งในหน่วยงานจะต้องจัดทำงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ

เพื่อสามารถใช้งบประมาณที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดรวมทั้งคาดการณ์ล่วงหน้าถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเงินที่จะเพิ่มหรือลดในอนาคตด้วย เพื่อสามารถวางแผนแก้ปัญหาได้ทันการณ์และไม่เป็นเหตุให้การดำเนินงานต้องหยุดชะงัก งบประมาณเป็นสิ่งที่ขั้บแนวความคิดในการบริหารงาน ตลอดจนวิธีการดำเนินงาน งบประมาณจึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ นโยบาย วิธีการดำเนินงานและโครงสร้างของหน่วยงาน งบประมาณในรูปแบบที่

จากความเป็นมาและสภาพปัญหาดังกล่าว ประกอบกับผู้ศึกษาเป็นผู้ปฏิบัติงาน ตำแหน่งเจ้าหน้าที่การเงินซึ่งเกี่ยวข้องกับงานทุกๆ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษาในเขตอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นแนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษา เขตอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้เกิดประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคด้านการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาเขตอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาวิธีการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาเขตอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษาเขตอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนในอำเภอมหาราช สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหานครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 333 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 172 คน จากการเทียบตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan และทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยการเทียบตามสัดส่วน

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียน ในอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 5 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 3.1 แบบสอบถาม โดยมีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการเงิน 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัย 3) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือวิจัย โดยขอคำชี้แนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 4) สร้างเครื่องมือวิจัย 5) ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาความเหมาะสมของภาษา และเนื้อหา rays ข้อจากนั้นนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาที่ต้องการวิจัย (Item-Objective Congruence Index IOC) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องได้ค่า IOC= 0.5 ขึ้นไป และตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษา ความครอบคลุมในเนื้อหาและรูปแบบการพิมพ์ 6) แบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่เป้าหมาย (Try Out) จำนวน 30 ชุด เพื่อค่า

Cronbach's Alpha ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ซึ่งกำหนดค่าที่ยอมรับได้ไว้ที่ 0.962 7) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัย โดยแบบสอบถามแบ่งออก ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนกลุ่มอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา ในเขตอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.2 แบบสัมภาษณ์ ดำเนินการสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ มีวิธีการดังนี้ 1) ศึกษาแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างเกี่ยวกับวิธีการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษาจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลในเขตอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเนื้อหา ความชัดเจนของภาษาของแบบสัมภาษณ์ในเบื้องต้น 3) นำความคิดเห็นมาปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้งก่อนนำไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4) แบบสอบถามเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษาในเขตอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิเคราะห์ทางสังคมศาสตร์ วิเคราะห์โดยใช้ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาอุปสรรคด้านการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา เขตอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านบริหารการเงิน ด้านบริหารพัสดุทรัพย์สิน และด้านบริหารบัญชี ตามลำดับ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นผู้บริหารและครูมีต่อสภาพปัญหาอุปสรรคด้านการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา เขตอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม

สภาพปัญหาอุปสรรคด้านการบริหารงบประมาณของ สถานศึกษา เขตอำเภอมหาราช จังหวัด พระนครศรีอยุธยา	n= 172 คน			
	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านบริหารการเงิน	4.40	0.50	มาก	1
2. ด้านบริหารบัญชี	4.31	0.55	มาก	3
3. ด้านบริหารพัสดุทรัพย์สิน	4.36	0.50	มาก	2
ภาพรวม	4.26	0.66	มาก	

2. วิธีการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา เขตอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีแนวปฏิบัติดังนี้ 1) มีแผนการบริหารการเงินที่ชัดเจนของสถานศึกษาให้ครอบคลุมถึงเป้าหมายกลยุทธ์ แนวทางปฏิบัติการบริหารงบประมาณ และแผนการบริหารการเงินตรวจสอบคล้อยกับ

วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายการบริหารการเงินอย่างสม่ำเสมอ 2) จัดทำบัญชีและรายงานทางการเงินที่ถูกต้อง ครบถ้วน ตรงต่อเวลา ในรายงานทางการเงินตามมาตรฐานการบัญชีทางการเงินที่แท้จริงของสถานศึกษา 3) บริหารจัดการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาควรใช้จ่ายเงินอย่างประหยัด คุ่มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดมีระบบการควบคุมภายใน ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการบริหารจัดการการเงินอย่างสม่ำเสมอ 4) นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการเงินและพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อรองรับการบริหารจัดการเงิน ควรอบรมให้บุคลากรของสถานศึกษามีทักษะในการใช้เทคโนโลยี 5) พัฒนาระบบการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ ควรแยกหน้าที่การทำงาน และมีระบบการอนุมัติและระบบการตรวจสอบ 6) พัฒนาระบบบริหารความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นและควรประเมินความเสี่ยงควรมีมาตรการป้องกันความเสี่ยง ควรติดตามผลการดำเนินงาน 7) พัฒนาระบบการประเมินผลการบริหารการเงินและกำหนดตัวชี้วัดประสิทธิผลในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและการรายงานผล 8) พัฒนาทักษะบุคลากร สถานศึกษาควรฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารการเงิน กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องและควรฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี

3. แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษา เขตอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนี้

3.1 ด้านบริหารการเงิน ประกอบด้วย 1) หลักประสิทธิผล จัดทำแผนการใช้งบประมาณให้มีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมาย 2) หลักประสิทธิภาพ ใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า ประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุด 3) หลักการตอบสนอง ตอบสนองความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน 4) หลักการระมัดระวัง ผู้บริหาร และคณะกรรมการสถานศึกษา ต้องระมัดระวังต่อการใช้งบประมาณ 5) หลักความโปร่งใส เปิดเผยข้อมูลการใช้งบประมาณ ตรวจสอบได้ 6) หลักการมีส่วนร่วม ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผน ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้งบประมาณ 7) หลักการกระจายอำนาจ กระจายอำนาจการตัดสินใจ และการใช้งบประมาณ ไปยังหน่วยงานย่อย และโรงเรียนในสังกัด 8) หลักนิติธรรม ใช้งบประมาณอย่างถูกต้อง ตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ 9) หลักความเสมอภาค จัดสรรงบประมาณอย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ 10) หลักมุ่งเน้นฉันทามติ ร่วมมือกัน หาฉันทามติ ในการจัดทำแผนใช้งบประมาณ

3.2 ด้านบริหารบัญชี ประกอบด้วย 1) จัดทำระบบบัญชีที่ถูกต้อง ครบถ้วน ตรงต่อเวลา และบันทึกข้อมูลการรับจ่ายเงิน สินทรัพย์ หนี้สิน ทุน รายได้ รายจ่าย อย่างถูกต้อง ครบถ้วน ตรงต่อเวลา 2) จัดทำรายงานทางการเงินที่ถูกต้อง ครบถ้วน ตรงต่อเวลา และรายงานแสดงฐานะการเงิน รายงานแสดงผลการดำเนินงาน อย่างถูกต้อง ครบถ้วน ตรงต่อเวลา 3) เก็บรักษาเอกสารหลักฐานทางการเงิน เก็บรักษาเอกสารหลักฐานทางการเงิน ใบเสร็จ ใบรับรอง สัญญา อย่างถูกต้อง มั่นคง ปลอดภัย และสามารถตรวจสอบได้ 4) ควบคุมการใช้งบประมาณ ติดตาม ตรวจสอบ ควบคุมการใช้งบประมาณ เพื่อไม่ให้เกินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร 5) ตรวจสอบภายใน ตรวจสอบภายใน เพื่อป้องกันการทุจริต คอร์รัปชัน การใช้งบประมาณผิดวัตถุประสงค์

3.3 ด้านบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ประกอบด้วย 1) จัดทำแผนพัสดุและสินทรัพย์ กำหนดความต้องการ แหล่งที่มา งบประมาณ สำหรับการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุและสินทรัพย์ 2) จัดทำมาตรฐานพัสดุและสินทรัพย์ กำหนดคุณลักษณะ สเปค มาตรฐานการรับรองของพัสดุและสินทรัพย์ 3) จัดทำระบบการจัดซื้อจัดจ้าง กำหนดขั้นตอน วิธีการ คุณสมบัติ เกณฑ์ในการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุและสินทรัพย์ 4) จัดทำระบบการเก็บรักษา กำหนดสถานที่ วิธีการ ระบบควบคุมสต็อก สำหรับการเก็บรักษาพัสดุและสินทรัพย์ 5) จัดทำระบบการ

เบิกจ่าย กำหนดขั้นตอน วิธีการ เอกสาร ผู้มีอำนาจ ในการเบิกจ่ายพัสดุและสินทรัพย์ 6) จัดทำระบบการควบคุม กำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบ การแยกหน้าที่ ระบบการอนุมัติ ระบบการตรวจสอบ สำหรับการควบคุมพัสดุ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำผลมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคด้านการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาเขตอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาอุปสรรคด้านการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะว่าสถานศึกษาการขาดแคลนงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณที่ไม่เหมาะสมและการควบคุมการใช้จ่ายที่ไม่มีประสิทธิภาพการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถตลอดถึงขาดระบบเทคโนโลยีที่รองรับและการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมด้านบริหารการเงิน ด้านบริหารพัสดุทรัพย์สิน และด้านบริหารบัญชี สอดคล้องกับจินดา สายคำ (2546) ที่ผลการวิจัยพบว่า งานงบประมาณเป็นงานเกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณ ประกอบด้วยงานวางแผนจัดทำงบประมาณประจำปีและการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามงบประมาณ ตามลำดับความสำคัญการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา โดยอภิปรายผลการวิจัยรายด้านได้ดังนี้

1.2 ด้านบริหารการเงิน ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาอุปสรรคด้านการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา เขตอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมด้านการบริหารการเงิน อยู่ในระดับมาก เพราะว่าการบริหารการเงินของสถานศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมาย แต่ในทางปฏิบัติ สถานศึกษามักประสบปัญหาอุปสรรคด้านการบริหารการเงิน คือ การขาดแคลนงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณที่ไม่เหมาะสมการควบคุมการใช้จ่ายที่ไม่มีประสิทธิภาพและการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ เกี่ยวกับมีกลยุทธ์การบริหารการเงินให้มีความเสมอภาคทุกโครงการพัฒนาการเงิน และสถานศึกษาควรจัดทำแผนการบริหารการเงินอย่างมีกลยุทธ์ วิเคราะห์ความต้องการ เป้าหมาย กลยุทธ์ และแผนการบริหารการเงินที่สอดคล้องกับสถานการณ์การบริหารการเงินอย่างมีประสิทธิภาพหรือวิธีการวัดผลและประเมินผลการดำเนินงานบริหารการเงินเป็นรูปธรรมการวิเคราะห์ความเสี่ยงทางการเงินในโครงการต่างๆที่ชัดเจน และใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการบริหารการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของกรรณิการ์ รุ่งแผน (2566) ที่ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านที่มีความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารงานทั่วไป ด้านบริหารงานงบประมาณ ด้านบริหารงานวิชาการ

1.2 ด้านบริหารบัญชี ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาอุปสรรคด้านการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา เขตอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม ด้านบริหารบัญชีพบว่า รายข้อ ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เพราะว่า การจัดการเงินทุนและทรัพย์สินของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน และบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้ให้ครอบคลุมถึงกิจกรรมต่างๆของการวางแผนกำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ และแผนปฏิบัติงาน ความต้องการและศักยภาพของสถานศึกษาและจัดทำแผนรายรับรายจ่ายของสถานศึกษาในปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายการเบิกจ่ายเงินของสถานศึกษา และควบคุมการใช้จ่ายเงินของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพการบริหารจัดการเงินของสถานศึกษาอย่างโปร่งใสตรวจสอบได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของนิภาพัญญ์ เสมรสสุต

(2544) ที่ผลการวิจัยพบว่า ในแต่ละขั้นตอนของการวางแผนงบประมาณของหน่วยราชการยังต้องประสบปัญหาต่างๆ ดังนี้ 1) หน่วยราชการยังไม่สามารถมีการวางแผนกลยุทธ์ที่สมบูรณ์ตามหลักเกณฑ์ทางวิชาการ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ที่เพียงพอและหลักเกณฑ์การวางแผนกลยุทธ์ บางส่วนนั้นไม่สามารถนำมาใช้ได้จริงกับหน่วยงานราชการไทย 2) การจัดโครงสร้างแผนงาน งาน โครงการ ของหน่วยงานราชการบางส่วนยังไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของการจัดโครงสร้างแผนงานทำให้ยังมีปัญหาซ้ำซ้อนมีความแตกแยกของโครงสร้างแผนงานและยังทำให้แผนงานยังไม่สามารถเป็นเครื่องมือในการจัดสรร ควบคุม และประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานได้อย่างสมบูรณ์ 3) ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการประมาณ รายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลางนั้นสืบเนื่องมาจากการกำหนดผลผลิตของหน่วยราชการที่มีจำนวนมาก มีความซ้ำซ้อนและบางส่วนไม่มีลักษณะเป็นผลผลิตที่ดีส่งผลให้การประมาณรายจ่ายตามผลผลิตที่มีความล่าช้า และยังไม่สมบูรณ์มากนัก และจำแนกตามสภาพ เห็นว่า โรงเรียนมีการดำเนินงานการเงินและบัญชีโดย ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และครูอาจารย์ทั่วไป เห็นว่าการดำเนินงานด้านการรับเงิน และ ด้านการประเมินผลการใช้จ่ายเงินตามแผนการใช้จ่ายอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ โรงเรียน ไม่นำผลการประเมินมาพัฒนาและปรับปรุงการใช้จ่ายเงินในปีต่อไป

1.3 ด้านบริหารพัสดุทรัพย์สิน ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาอุปสรรคด้านการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา เขตอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมด้าน บริหารบัญชี พบว่า รายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก เพราะว่าการจัดการทรัพย์สินขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ เพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในการวางแผน กำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ และแผนปฏิบัติงาน ความต้องการและศักยภาพขององค์กรและการจัดทำแผนจัดซื้อ จัดจ้าง และบริหารพัสดุ ทรัพย์สินของสถานศึกษาโดยมีระบบการจัดซื้อจัดจ้างที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และสถานศึกษา มีระบบกำจัดข้อมูลที่ถูกวิธีและมีความปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของอุทร พินิจมนตรี (2540) ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานด้านการเงินด้านการควบคุม การตรวจสอบภายในและการรายงาน ด้านระบบบัญชีมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากส่วนด้านการเบิกจ่าย – รับเงิน และนำส่งเงิน ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อย ปัญหาการปฏิบัติงานการเงินอยู่ในระดับน้อยเรื่องที่เป็นปัญหาในระดับมาก ได้แก่คณะกรรมการรับ จ่ายเงินไม่ได้รับค่าตอบแทนในการดำเนินงานราชการ และมีเวลาไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงาน พัสดุมีการปฏิบัติมาก ในเรื่องการควบคุมและการจำหน่าย ส่วนการจัดหาพัสดุมีการปฏิบัติเล็กน้อย ปัญหาในการ ปฏิบัติงานพัสดุมีในระดับ น้อย เรื่องเป็นปัญหาในระดับมากได้แก่ การจัดสรรงบประมาณ งบประมาณล่าช้า ไม่มีห้องพัสดุเป็นเอกเทศและไม่ได้รับจัดสรรพัสดุทดแทนในส่วนที่จำหน่ายข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา งานการเงินและพัสดุ ควรมีเจ้าหน้าที่โดยตรง ไม่ควรสับเปลี่ยนหมุนเวียนบ่อย ๆ เจ้าหน้าที่ที่มีความซื่อสัตย์ สุจริตและมีความรู้ความสามารถ มีความสนใจ และเอาใจใส่ต่องานที่รับผิดชอบผู้บริหารควรแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ และสนใจให้คำปรึกษาแก่เจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ

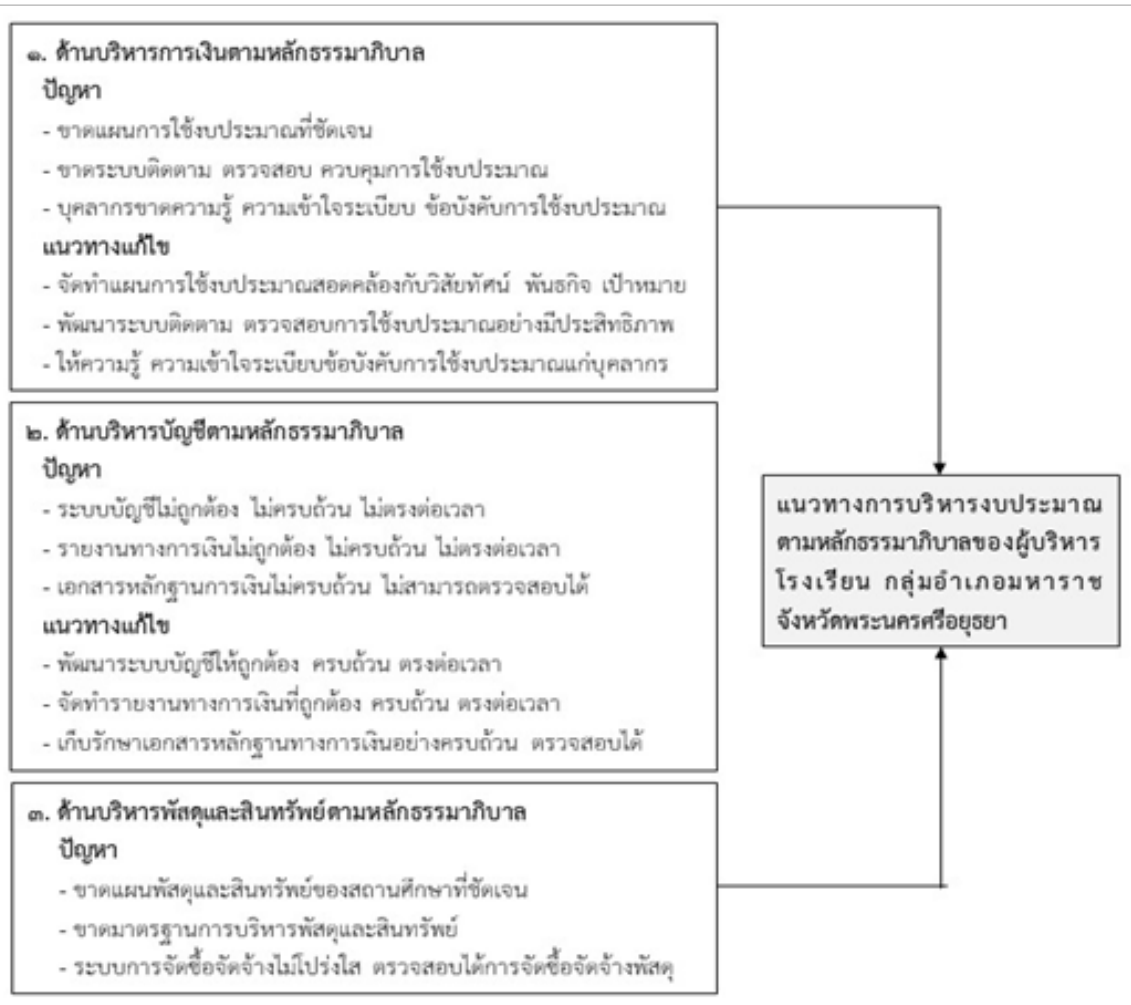
2. วิธีการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา เขตอำเภอมหาราช จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย (1) สถานศึกษาต้องมีแผนการบริหารการเงินที่ชัดเจนสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายการบริหารการเงินการจัดทำบัญชีและรายงานการเงินที่ถูกต้อง ครบถ้วน ตรงต่อเวลา (2) บริหารการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัด คุ่มค่า มีระบบการควบคุมภายในตรวจสอบโปร่งใส และ (3) นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารการเงินและพัฒนาระบบบริหารความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น มีมาตรการป้องกัน ความเสี่ยง และพัฒนาทักษะบุคลากร ฝึกอบรมให้ความรู้การเงิน และระเบียบการบริหารการเงินแก่บุคลากร ผู้รับผิดชอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของทักษิณา เหลืองทวีผล (2551) ที่ผลการวิจัยพบว่า การบริหารตามหลัก

ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยภาพรวมมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงที่สุดลงมา ได้แก่ หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม หลักความคุ้มค่า และหลักความโปร่งใส ตามลำดับ

3. แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา เขตอำเภอเมืองน่าน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย (1) ด้านบริหารการเงิน สถานศึกษาต้องจัดทำแผนการใช้งบประมาณ มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ชัดเจน การพัฒนาระบบติดตาม ตรวจสอบการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ และจัดอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจระเบียบข้อบังคับการใช้งบประมาณแก่บุคลากร (2) ด้านบริหารบัญชี สถานศึกษาควรพัฒนาระบบบัญชีให้ถูกต้อง ครบถ้วน ตรงต่อเวลา จัดทำรายงานทางการเงินที่ถูกต้อง ครบถ้วน ตรงต่อเวลาและเก็บรักษาเอกสารหลักฐานทางการเงินอย่างครบถ้วน ตรวจสอบได้ (3) ด้านบริหารพัสดุและสินทรัพย์ สถานศึกษาควรจัดทำแผนพัสดุและสินทรัพย์ชัดเจน และระบบการจัดซื้อจัดจ้างให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้จากการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ ให้มีประสิทธิภาพ คุ่มค่า ประหยัด มีประสิทธิภาพตอบสนองความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนบริหาร สอดคล้องกับสุขุขิน เรื่อง บุญส่ง (2551) ที่ผลการวิจัยพบว่า งานงบประมาณเป็นการบริหารการเงินของสถานศึกษาตามหลักเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องการกระจายอำนาจมีขอบข่ายตามภารกิจที่สถานศึกษาต้องปฏิบัติ ดังนี้ การจัดตั้งงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การติดตามตรวจสอบประเมินผลการใช้งบประมาณการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาการบริหารการเงิน การบริหารบัญชี การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัย คือ แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มอำเภอเมืองน่าน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 1) บริหารการเงินตามหลักธรรมาภิบาล 2) บริหารบัญชีตามหลักธรรมาภิบาล 3) บริหารพัสดุและสินทรัพย์ตามหลักธรรมาภิบาล 4) ธรรมาภิบาลในการบริหารงบประมาณ สถานศึกษาต้องใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด บรรลุเป้าหมาย เกิดประสิทธิภาพ ใช้งบประมาณคุ้มค่า ประหยัด เกิดประโยชน์สูงสุดมีประสิทธิภาพตอบสนองความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษาต้องรับผิดชอบ เปิดเผยข้อมูลการใช้งบประมาณ ตรวจสอบได้และผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนบริหารจัดการ สรุปลงภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ด้านความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเงิน การบัญชี พักและสินทรัพย์ ควรกำหนดเป็นมาตรการป้องกันความเสี่ยงที่เหมาะสม
 - 1.2 ด้านธรรมาภิบาล สถานศึกษาควรเน้นความโปร่งใส ตรวจสอบได้และกลไกการตรวจสอบและลงโทษการทุจริต
 - 1.3 ด้านประสิทธิภาพ สถานศึกษาควรมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วัดผลได้และนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้บริหารการเงิน
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ด้านบริหารการเงิน ควรวิจัยเรื่อง ศึกษากระบวนการพัฒนาระบบการจัดสรรทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทรัพยากรขององค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุด
 - 2.2 ด้านบริหารบัญชี ควรวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการตรวจสอบบัญชีที่มีประสิทธิภาพเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเชื่อถือได้ของข้อมูลทางการเงินของสถานศึกษา
 - 2.3 ด้านบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ควรวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารสินทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิกา รุ่งแผน. (2566). แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จินดา สายคำ. (2546). กลยุทธ์ความสำเร็จของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สถาบันราชภัฏสกลนคร
- ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ. (2544). มาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 Hurdles กับการจัดทำงบประมาณระบบใหม่. กรุงเทพมหานคร: ซีระฟิล์ม แอน ไซเท็กซ์.
- ทักษิณา เหลืองทวิผล. (2551). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- นิภาเพ็ญ เสมรสุต. (2544). การประเมินผลการวางแผนงบประมาณภายใต้ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน:กรณีศึกษากกรมทะเบียนการค้าและสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11. แหล่งที่มา <http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p11/plan11.pdf>. สืบค้นเมื่อ 3 มิ.ย. 2566.
- สุชิน เรืองบุญส่ง. (2551). การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- อุทร พินิจมนตรี. (2540). การศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานการเงินและพัสดุโรงเรียนในสังกัดงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Kae H. Chung & Leon C. Magginson. (1981). *Organization Behavior Development Managerial Skills*. New York: Harper and Row Publisher.